
In memoriam



Doc. Dr. LEONA RIČARDA PETRULI (1912–1985) PRISIMENANT

Daugelio XX a. Lietuvos gyventojų likimas vienaip ar kitaip buvo susijęs su Rusija, su didžiuoju mūsų kaimynu, kuris Baltijos šalių teritorijas laikė savomis. L. R. Petruļio gyvenime ši aplinkybė taip pat buvo gana svarbi. Gimęs lietuviškoje Vladislavo Petruļio ir Kazimieros Dominaitės šeimoje, jis jau nuo mažens augo svetimoje Sankt Peterburgo aplinkoje, kur jo tėvas, pašauktas į Rusijos kariuomenę ir baigęs karo mokyklą, dirbo felčeri.

1934 m. L. R. Petruļis su pagyrimu baigė Geologijos žvalgybos technikumą ir įstojo į tuometinio Leningrado Kalnų institutą, kuriame visais laikais dirbo geriausi Rusijos geologijos ir kalnakasybos mokslo specialistai. Pasirinkęs hidrogeologijos ir inžinerinės geologijos specialybę, jis patenka pas prof. Ivaną Tolstyčiną, kuris pastebi jaunuolio gabumus bei darbštumą ir jį globoja. 1940 m. su pagyrimu baigęs institutą ir įgijęs kalnų inžinieriaus diplomą, L. R. Petruļis paskiriamas dirbti į Azerbaidžaną, į naftos versloves, kur sėkmingai dirbo devynerius metus. 1949 m., tar-

pininkaujant tuometinei Lietuvos Ministrų tarybai, jis persikelia į Vilnių ir metus dirba Lietuvos geologijos ekspedicijoje. 1950 m. vasario 16 d. paskiriamas Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto asistentu, o po pusės metų – vyr. dėstytoju. Taip prasidėjo jo ilgametė ir vaisinga veikla Vilniaus universiteto Geologijos, vėliau Hidrogeologijos ir inžinerinės geologijos, katedroje.

Pradėjęs dirbti Vilniaus universitete, L. R. Petruļis pirmiausiai užsiėmė pedagogine veikla – dėstė daugelį studijų dalykų: hidrogeologiją, struktūrinę geologiją ir geologinį kartografavimą, paieškos ir žvalgyimo darbų metodiką, požeminio vandens paieškas ir žvalgyimą, geologinių darbų organizavimą ir planavimą ir kt. Ilgus metus jis vadovavo mokomajai studentų praktikai Kryme, studentų diplominiams ir kursiniams darbams. Be to, buvo atsakingas už Gamtos mokslų fakultete organizuotus kursus, skirtus parengti specialistus praktikus inžineriniams darbams, suteikiant jiems tai veiklai specialią teisę. Kursuose jis skaitė kasybos pagrindų dalyką.

Tikriausiai pedagoginio darbo pradžia nebuvo lengva: reikėjo parengti medžiagą daugeliui skaitomų studijų dalykų, įveikti primirštą lietuvių kalbos, ypač terminų, barjerą. Praėjo septyneri metai kol greta pedagoginio L. R. Petruļis galėjo pradėti ir mokslinį darbą, kurį dirbo kruopščiai ir sistemingai. Per penkerius metus (1957–1962 m.) jis paskelbė 15 darbų ir parengė disertaciją geologijos-mineralogijos mokslo kandidato (daktaro) laipsniui įgyti. 1962 m. disertacija buvo sėkmingai apginta, tačiau moksliniam darbui ir toliau buvo skiriamas nemažas dėmesys.

Pagrindiniu L. R. Petruļio tyrimo objektu buvo Neries slėnio ir jo senslėnio geologiniai bei hidrogeologiniai Vilniaus apylinkių tyrimai, kurių rezultatai apibendrinti daktaro disertacijoje „Vilniaus miesto apylinkių geologinės sąlygos ir hidrogeologija“. Šis darbas reikšmingas ne tik slėnio raidos ir jo struktūros išaiškinimo, bet ir praktiniu požiūriu. Septyniadešimtųjų metų pradžioje, kai Vilniaus miestui pradėjo stigti geriamo vandens, naujoms požeminio vandens telkinių paieškomis ir žvalgyimo darbų projektavimui buvo plačiai naudojami L. R. Petruļio darbai. Neatsitiktinai didžioji dalis vandenviečių, iš kurių geriamas vanduo tiekiamas vilniečiams, yra išsidėsčiusios Neries slėnyje. Apgynęs disertaciją, greta minėtų tyrimų L. R. Pet-

rulis nemažai nuveikė tirdamas Lietuvos hidrogeocheminio zoniškumo problemas. Šių tyrimų pagrindinis rezultatas – Lietuvos hidrogeocheminis žemėlapis, atspausdintas 1969 metais išleistame „Lietuvos atlase“.

L. R. Petrusis buvo pirmasis Vilniaus universiteto dėstytojas, baigęs aukštojo mokslo studijas pagal hidrogeologijos ir inžinerinės geologijos programą. Jo pedagoginė ir mokslinė veikla Vilniaus universitete tuo metu buvo labai svarbi, nes padėjo parengti Lietuvai aukštos kvalifikacijos specialistus – hidrogeologus, sugebančius spręsti sudėtingas savo šalies hidrogeologines problemas. Mes, buvę jo mokiniai, doc. dr. L. Petrušį visuomet prisimename kaip dorą, kuklų ir pareigingą pedagogą.

Lietuvos hidrogeologų vardu
prof. habil. dr. Vytautas Juodkakis

Leono Ričardo Petrulio darbų bibliografija

Петрулис Л. 1948. Построение карты суммарной добычи в изолиниях. *Азербайджанское нефтяное хозяйство*. 6. Баку.

Петрулис Л. 1957. Четвертичные отложения г. Вильнюса. *Мокслиiniai pranešimai. Geologija, geografija*. 4. 101–117.

Petrulis L. 1958. Grafinis metodas gręžinių vandens pavyzdžių cheminėms analizėms sisteminti. *Geografinis metraštis*. 1. 191–203. (santr. angl. k.)

Petrulis L. 1958. Neries slėnio sąrangos Vilniaus miesto rajone klausimu. *Moksliniai pranešimai. Geologija, geografija*. 6. 5–23.

Петрулис Л. 1958. Сводный стратиграфический разрез и сводная стратиграфическая схема четвертичных и третичных отложений района г. Вильнюс. *Moksliniai pranešimai. Geologija, geografija*. 8. 15–25.

Petrulis L. 1958. *Požeminio vandens tyrimai*. Vadovavimas mokyklinės geografinės terpės tyrimui. Kaunas: Valsytinė pedagoginės literatūros leidykla.

Петрулис Л. 1959. Зональность подземных вод Литвы. *Вильнюсский университет. Учёные записки. Биология, география и геология*. 6. Вильнюс. 263–273. (santr. liet. k.)

Петрулис Л. 1960. Воды девонских отложений района г. Вильнюса. *Вильнюсский университет. Учёные записки. Биология, география и геология*. 7. Вильнюс. 203–221. (santr. liet. k.)

Petrulis L. 1960. The significance of the hydrogeological method for stratigraphic differentiation of glacial complexes and ascertaining of fault displacements. Значение гидрогеологического метода при стратиграфическом расчленении ледниковых толщ и установлении разрывных нарушений. *Collectanea acta geologica Lithuanica* (straipsnių rinkinys tarptautinio geologų kongreso XXI sesijai). 243–250. (angl. ir rus. k., santr. liet. k.)

Petrulis L. 1960. The graphic method of systematizing chemical analysis of water according to the data of bore-

-hole sampling. Графический метод систематизации химических анализов воды по данным опробования буровых скважин. *Ten pat.* 383–394. (angl. ir rus. k., santr. liet. k.)

Petrulis L. 1960. Zonal and intrazonal subterranean waters of Lithuania. Зональные и интразональные подземные воды Литвы. *Ten pat.* 405–414. (angl. ir rus. k., santr. liet. k.)

Petrulis L. 1961. Neries upės slėnio Vilniuje gruntinių vandenų lygio režimas. *Lietuvos geografinė draugija. Geografinis metraštis*. 4. Vilnius. 269–283.

Петрулис Л. 1962. История гидрогеологических исследований района г. Вильнюс. *Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Geografija ir geologija*. 1. 201–212. (santr. liet. k.)

Петрулис Л. 1962. Плиоцено-древнечетвертичный водоносный горизонт района г. Вильнюса. *Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Geografija ir geologija*. 1. 231–237. (santr. liet. k.)

Petrulis L. 1962. Devono amžiaus darinių gėlo vandens hidrocheminis mikrozoniskumas Vilniaus mieste ir jo apylinkėse. *Lietuvos aukštųjų mokyklų moksliniai pranešimai. Geografija ir geologija*. 14.

Петрулис Л. 1962. Грунтовые воды долины р. Нерис района Вильнюса. *Moksliniai pranešimai. Geologija, geografija*. 13. 283–287. (santr. rus. ir vok. k.)

Петрулис Л. 1962. Гидрохимическая микрозональность пресных вод девонских отложении района г. Вильнюс. *Moksliniai pranešimai. Geologija, geografija*. 14. 139–155. (santr. rus. ir vok. k.)

Петрулис Л. 1962. Опыт анализа данных наблюдений при выявлении типов температурного режима грунтовых вод речной долины. *Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Geografija ir geologija*. 2. 127–132. (santr. liet. k.)

Петрулис Л. 1964. Старобинский межморенный водоносный горизонт района г. Вильнюса. *Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Geografija ir geologija*. 3. 187–191. (santr. liet. k.)

Петрулис Л. 1967. Гидрохимическое районирование подземных вод Южной Прибалтики. *Вильнюсский университет (материалы научной юбилейной конференции)*. Вильнюс.

Петрулис Л. 1967. Гидрохимическая зональность подземных вод Южной Прибалтики в свете новых данных. *Вопросы гидрогеологии и инженерной геологии*. Вильнюс.

Петрулис Л. В. 1968. Влияние физико-географических, геоморфологических и геологических условий на подземные воды района г. Вильнюса. *Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Geografija ir geologija*. 5. 181–190. (santr. liet. k.)

Петрулис Л. 1969. Гидрохимическая зональность подземных вод Южной Прибалтики в свете новых данных. *Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Geografija ir geologija*. 6. 126–130. (santr. liet. ir vok. k.)

Petrulis L. 1969. Lietuvos požeminių vandenų hidrocheminis 1:2 000 000 mastelio žemėlapis ir aiškinamasis tekstas. *Lietuvos gamtinių sąlygų ir ūkinės veiklos galimybių atlasas*. Vilnius, Gamtos fakultetas.

Петрулис Л. 1970. Муравинский межморенный водоносный горизонт района гор. Вильнюса. *Гидро-геологические и инженерно-геологические условия Литовской ССР*. Вильнюс. 3–8.

Петрулис Л. 1970. Режим плиоцено-древнечетвертичного водоносного горизонта района гор. Вильнюса. *Ten pat.* 8–14.

Петрулис Л. Р. 1970. Среднеднепровский межморенный водоносный горизонт города Вильнюса. *Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Geografija ir geologija. 7.* 171–175. (santr. liet. ir vok. k.)

Петрулис Л. 1970. История геоморфологических и геологических исследований района г. Вильнюса. *Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Geografija ir geologija. 7.* 41–51. (santr. liet. ir vok. k.)

Петрулис Л. 1976. Газы подземных вод Южной Прибалтики. *Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Geografija ir geologija. 12.* 193–202. (santr. liet. k.)

Петрулис Л. 1981. К вопросу о влиянии состава и условий залегания пород на формирование гидрогеохимической зональности подземных вод восточной Литвы. *Geologija. 2.* 98–104. (santr. liet. ir angl. k.)

Петрулис Л. (соавторы Добкявичюс М., Иодкявичюс В.). 1981. Роль Вильнюсского университета в развитии гидрогеологических исследований в Литве. *Развитие геологической мысли в Литве*. Вильнюс: Мокслас. 86–94.

Петрулис Л. 1982. Микрорональность пресных подземных вод, состав и условия залегания пород южной Литвы. *Научные труды высших учебных заведений Лит. ССР. Геология. 3.* 80–86. (santr. angl. k.)